„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у злату)
за годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 151. У Новом Саду у среду 27. септембра 1889. ГОДИНА XXIV.

Позив на претплату.

Још неколико дана, па ће истећи рок претплате свима онима, који преплатише „Заставу“ до краја септембра ове године. Овим позивамо пријатеље „Заставе“ на даљу претплату.

Ко је и шта је „Застава“, то је она довољно показала. Она ће се и надаље лепршати у слободном логору нашег народа, на бедему народносном и напредном. И кад то кажемо, ми се позивамо на свој досадањи рад, који нас не може утерати у лаж.

У данашњим данима, кад смо силом прилика и силом солгабирова искључени из угарског сабора, сад, кад је главни део обраве наших права спао на плећа новинарска, „Застава“ треба још одлучнију потпору својих пријатеља. И она се са пуно наде обраћа тим пријатељима, да је не само духовном снагом, него и у купљењу претплате помогну.

Цена је „Застави“ обележена на челу листа.

Обраћамо и опет пажњу наших пријатеља и претплатника на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове нашег народа, а нарочита претплата на њих стаје 3 фор. годишње. Много ће нам кренути ствар унапред, ако се ови бројеви „Заставини“ рашире као што треба.

У Новом Саду, 23. септембра 1889.

Уредништво „Заставе.“

ИЗБОРИ У ФРАНЦУСКОЈ.

Свршени су дакле и накнадни избори у Француској и данас се може већ много сигурније говорити о јачини појединих партија но пре. Сигурније велимо зато, што и сад имамо пред собом само званични рачун, а лако је могуће да тај рачун није сасвим тачан. Кад се састане комора, можда ће многи и многи посланик сести у другу клупу а не у ону, у коју влада мисли.

Но поред свег тога у главноме може се и данас оценити број појединих странака.

Прво и прво упада у очи, да су радикали у неколико ослабили, у место да су појачали. То је без сумње с тога, што су се помешали у последње време с опортунистама, а где год се помешају две странке, ту увек она напреднија губи. За напредну странку нужно је, да истрајно ради и убеђује, а чим се помеша са назаднијом, то је већ неки доказ бирачима, да та назаднија странка није тако црна, као што је цртају.

Из резултата минулих избора могли су радикали у Француској да извуку стару науку, с којом су се могли и пре користити, а не да дочекају да баш на себи искусе старо правило.

Што се буланжиста тиче, они добише до 50 посланика, а кад се узме у рачун, да су против њих стварани толики изнимни закони, и да је влада сву своју жестину једино против њих наперила, те је помагала и социјалисте само да обори буланжизам, онда се мора узети, да су према тим приликама буланжисте постигле велики успех и да ће сасвим друкче рачунати но до сад.

Међутим главно је питање: је су ли опортунисте толико јаке, да ће имати у комори сигурну већину. Влада је израчунала да ће бити 362 републиканца и 205 опозицијонара. Међутим и није ту реч о републиканцима и протурепубликанцима, јер су и буланжисте републиканци. Републиканаца има дакле још више од 262, само владиних људи нема 362, јер радикали сигурно не могу трајно помагати опортунистичку владу.

Но по рачуну владе било би ипак у комори 236 умерених републиканаца, а 331 опозиционарац. Умерењачка већина била би дакле 5 посланика, а овде је питање има ли их и толико, а да их баш и има, већина од 5 посланика је тако мала, да и не долази у рачун и да се њоме апсолутно не може владати. Умерењаци ће даље зависити од помоћи других странака и неће моћи бити оно, што се зове јака влада, тим мање, што и умерењаци нису сви једне боје, но се деле на разне фракције.

У главноме излази, да ће у Француској опет наступити лабаво, несигурно стање, честе промене, а то је оно, што тера воду на Буланжерову воденицу, јер ће то доказити, да овај и оваки парламентаризам не ваља, но да је нужна и због тог промена устава.

Не може се до душе у овом питању још рећи последња реч, јер се не зна тачно будуће држање странака, али да француски народ неће дуго отрпити оно стање, које је слично досадањем, где нема јаке владе и где сваки час наступа промена, то се може сигурно тврдити.

Наше пропадање.

Има наших државника, којима су ваздан пуна уста, како се у Угарској сваки дан све више и више на боље окреће, како напредујемо на свима линијама и како се све више приближујемо народима и државама, што су од нас у своје време одмакли у напретку и развићу.

Кад се тим људима ипак укаже прстом на једно или друго зло, на невољу, која тишти народ, онда они не знају ништа друго, већ само слежу рамени и говоре: па не може се све у једанпут постићи.

Ми велимо, да се не може све у једанпут постићи, али код нас се и не пита, да ли напредујемо и да ли се подижемо, него има ли код нас здрава и темељна основа, је су ли ту услови за напредовање и подизање наше. Ми велимо, да баш тог основа, тих услова нема.

Материјално благостање, напредак и подизање на економском пољу условљава напредак на другим пољима. А како ми стојимо на економском пољу? Зло и наопако. Угарску је таква економска невоља притисла, да је сви добро не само видимо, него и осећамо. Па зар може онда ту говора бити о напредовању нашем на свима линијама.

Угарска мора још и данас да избаци годишње 25—28 мил. фор. из земље на страну. Год. 1888., дакле године, за коју се може рећи, да је једна од бољих година била, и у којој су и светске пијаце по нас повољније него иначе биле, Угарска је увезла са стране више него што је извезла производа — у новчаној вредности до 20 мил. фор. То је огромна диференција, а та диференција није ништа друго него дефицит наше трговачке билансије. Угарска мора још једнако више да увози него што извози, а тога не би смело бити, кад хоћемо да говоримо и тврдимо, да нам је добро и да није баш онако све црно код нас, као што неки то представљају. Дефицит тај — то је мерило економског стања једне земље. Што је тај дефицит мањи, тим се земља у све бољем економском стању налази, што је већи, тим је све горе економско стање.

Код нас индустрија још никако да добије полета; ми смо још за већину индустријских производа упућени на страну. Међутим наше производе, храну потискују све јаче и јаче са светских пијаца. По томе мора бити, да мање извозимо него што увозимо. Грешимо на ове стране: своју индустрију не дижемо, а пуштамо, да нашу храну потискују.

И кад је тако, кад више увозимо него што извозимо, морамо сиромашити. Прост рачун. Кад човек више издаје него што прима, знак је да не напредује, него пропада. Из Угарске се сваке године око 25 мил. фор. избаце на страну, а тај се новац не враћа више. За толико становништво у Угарској сваке године осиромаши.

А шта ради наша држава у тој невољи. Ништа доброг. Прави дугове и продаје државна добра, да закрпи од времена на време невољу. Шта ради држава, ради и појединац. И он се задужује и продаје своје имање. Друкчије не може бити.

Ми дакле поред државног дефицита видимо и општи трговачки дефицит у Угарској. Држава се испомаже подизањем старе и ударањем нове пореве, те животари, али то може она држава, која више извози него што увози, а да не попрети никаква опасност самој земљи; али наша држава не може тако радити, а ако ипак тако ради, онда значи, да ускоравамо само своје пропадање. Ми губимо годишње 25 мил., а уз то морамо да приносимо све веће и веће жртве држави. Појединац мора ту још пре да пропадне, мора још пре да се задужи и да прода своје имање.

Ми смо на кудељним стварима увезли више него извезли преко 27 мил. фор.; на вуненим близу 28 мил.; на свиленим преко 2·5 мил.; на хаљинама и платну близу 19 мил.; на кожним стварима 23 мил. фор. А да имамо своје индустрије, не би скоро за све то морали ни новчића избацити. Кад би смо имали своје индустрије, онда би и земљорадња и сточарство кренуло у нас напред. Овако ми сировине наше продајемо на страну по јефтине новце, а после прерађене те сировине купујемо опет натраг по скупе новце.

Ми не напредујемо — то је јасно. Ко је за то највише крив — и то се зна. С главе риба смрди. Мађарски државници нису се бринули о земљи, о напретку, већ о помађаривању. И шта сад видимо. Помађаривање некако сувише тешко иде, а међу тим земља на рубу пропасти. Хоће ли скоро на боље окренути, хоће ли се наћи међу нашим државницима људи, који ће и хтети и смети, да стану на пут том нашем пропадању, па да поведу Угарску напред? Идемо да видимо. Ми ћемо мирно чекати, било овако ил онако. #

ЛИСТАК.

КАД СЕ УЖЕ НАКВАСИ ТЕК ОНДА ВАЉА.

Кажу људи, да је браца Штева Биберић врло паметан човек, само кад не пије.

То је, истина, мало дрска тврдња, јер баш у вину лежи истина и мудрост. Ко се напије вина, тај ти говори све језике на свету, тај ти се разуме у свима наукама; кад човек пије вино постаје песник; вино направи од кукавице јунака; шта више, има људи, који тек онда схвате свој позив, када освеже своје душевне способности приличном мером овог благословеног сока. Може бити да је код браца Штеве овај преокренути односај особита игра природе: он је био само дотле мудар, док није загледао, шта има у чаши, а иначе је био благ ко јагње.

Ал' ко је био тај браца Штева, кад баш о њему пишеш? — запитаће читалац. Е, мој драги читаоче, одма видим да ниси био у Н. кад питаш, ко је браца Штева.

Како да не познајеш оног високог пандура са дугим брцима, који сваког уторника и четвртка стражари пред варошком кућом. Он обично прати господу егзекуторе. Па зар га ниси видео, када по вијеци изврће корпе пиљарицама са зеленим бресквама?

Браца Штева, то ти је најбољи човек овог света; истина, да у вече обично долази кући са пуном главом и да редовно онда жену истуче и то је истина, ал иначе других мана нема.

Једанпут — баш је било о кукуружњој берби — сећам се ко данас, оне године кад су подигли велико звоно на калвинској цркви, спремало се у Н. за велику светковину, била је инсталација великог жупана.

Бого мој! што је то била парада; варош је била ко у ватри; ту се носе барјаци, ни броја им незнаш; ту ти је госпоштина све лепше од лепшег обучена; један је имао место дугмади саме златне сатове, други, буди Бог с нама, неке шешире на ворму полувике, па час видиш а он га скине с главе, а он ко погача, а час опет нарасте ко полувика, трећи . . . . и ти бреже знаш, чега ту није било.

Него све ово догодило се сутра дан после тога, када се браца Штева са силног трчкарања вратио кући, где га чекаше готова вечера и жена.

— Је л' ти жено — тек ће намрштено браца Штева када се вајео — шта си радила читав дан?

— Гледала сам како се, спрема по вароши за сутра. Ју, јес чус, ала је то лепота! На сред вароши су подигли велику капију од зелених грана, барјака и од артије.

— Ајд ћути! Ја знађа боље знам од чега је. Ја сам је и правио.

Жена попусти и продужи.

— Па на варошкој кући нема писмена од самих жижака.

— Меи ти то приповедаш? Та ја и правио све то. Шта се ти разумеш у томе. То је латински.

— Па код цркве . . . .

— Та видео сам и то, шта ми говориш о том!

— Ал' знам, да ниси видео какву капију праве Чивути у свом крају?

— Чивути? — рећи ће браца Штева омаловажавајући Шта раде Чивути, бога ти, да чујем?

— О! то ће бити нешто лепо, — једва дочека сета Јула, обрадовавши се што ће мужу знак нешто ново рећи. Горе ће бити покривена свилом, доле сомотом, свака шара на њој је само сребро и злато, лампе су све црвене и плаве . . . . . .

— Шта! — повиче Штева, који се већ почео једити, што му жена уздише ово што је чивутско. Па ко је допустио Чивутима, да праве таку капију.

— Па сваки има права, и Чивути су људи. — Е, ово је већ било и сувише.

— Јес чула жено, немој ти ту мени приповедати, како Чивути праве капију од свиле, то ти говори каквој луди, а ја тек нисам луд.

— Ја сам видела својим очима, с једне стране виси свила, с друге сомот све до земље.

— Триста ти заверака! Јесам ли ја луд, да ми тако што смеш да говориш? Јесам ли ја луд? Још ми није нико рекао да сам луд за шеснајстогодишњег мог службовања. Чивути не могу правити капију од свиле, јер у целој држави нема толико свиле, колико тамо треба; па онда шта се тиче Чивута жупан, само Хришћани добијају жупана; па онда кад је вароши добра капија од папира и грања, онда шта ће Чивутима свила; та не би им ни допустили. Знаш?!

— А ја сам баш својим очима видела и својим рукама опипала свилу.

— Онда сам ја луд? продере се браца Штева, лупивши песницом о сто. И то ми је жена, која хоће силом да направи свога мужа лудим. А чекај, научићу ја тебе, како ћеш ти разглашавати, да сам ја луд. Где је то уже?

— Сирота жена, сад је тек видела, како је погрешила, што је повела разговор о паради. Срећом те је уже било везано за два дуда и док га је браца Штева одрешио, имала је каде да затвори и врата и прозоре.

Браца Штева одрешивши уже, виде да су врата затворена, те диже таку вику, да се сав сокак стрчао.

Прије, пријатељи стишавали су га, умиривали, ајак он се заклињаше и небом и земљом, да ће сву кућу разрушити, жену извадити и на мртво је име истући; ту му нико не заповеда, јер је и кућа и жена његова; њему дакле нико нек не говори.

Док су га прије вукле и умиривале, на то дође комшија Грга.

Комшија је Грга био учеван човек, био је звонар, дакле није чудо, што је био паметнији од других.

— Шта је комшија? Која невоља? — питаше са саучешћем браца Штеву, шта кубуриш с том женскадијом?

— Која невоља? Како не би била невоља, кад ми жена каже, да сам луд; кад сме да ми у очи каже, да Чивути праве капију од свиле и сомота.

— Ко то сме да каже?! Јеси ли ти коњ? Во? Ја ћу њему показати, а не ти.

— Та ето жена ми каже. Но само док разбијем врата, показаћу ја њој, ко је луд.

— То ћеш паметно урадити; жену треба тући чим згреши, јер знаш, како се оно каже да је добро што чешће жену тући и новце бро-

Из Србије.

Београд 25. септембра.

Сваким даном постаје све јасније, да се краљ отац и краљица мати неће споразумети. Краљ отац путује по Швајцарској и тражи од намеништва да оно очува његово право и изврши његову вољу. Краљица мати се повукла у собе, не радо излази на улицу и не покушава ни да види младог краља каквом странпутицом. Чека скупштину, те да јој она даде опет њено право.

Млади краљ без сумње много трпи сред ове заваде његових родитеља, јер му је цела ствар позната. Но њему је више пута говорено, да му његов отац не допушта једно или друго, а по уставу му отац води бригу о васпитању. Према томе он сматра свог оца за онога коме је потчињен и не покушава ништа против воље свога оца. Да ли му је то лако, то је дабогме друго питање. — Доста то, да је краљ Александар одговорио на писмо своје матере: кад ће се видети? да би се он радо видео, али мора чекати да види, како тата у том нареди. У целој овој ствари јавно мнење највећма и жали младог краља. И то с правом. Јер и нема ништа страшније по сина, но кад му излази пред душу питање: коме ће да држи страну, да ли оцу, а да ли матери?

Чујем са доста поуздане стране, да има један начин, како би се спор довео у ред, ал су и ту велике тешкоће. Бивши краљ Милан тражио је нарочито од владе и митрополита, да му признаду развод брака. Влада му је на то одговорила, да она није власна да се меша у те ствари, него је то ствар конзисторије, а митрополит Михајло је одговорио, да он о разводу брака не може ништа на памет одлучивати, него ту треба пре свега да се по пропису одржи суд, па се тек онда може донети пресуда.

Кад би било могуће, да се бившем краљу Милану изда његов правилни развод, он би попустио, оженио се и оставио Србију на миру, но то под овим приликама иде врло тешко, баш кад би и краљица мати пристала на то, јер би морало доћи редовно суђење брачне парнице, а о таком неће бивши краљ ништа да зна.

Проноси се глас, да ће доидућа скупштина декретирати, да се како краљ отац тако и краљица мати у интересу земље и мира одстрањују из Србије, све док краљ Александар не постане пунољетан. Са полузваничне стране та је вест опровргнута. Ако се помишљало на то, то се без сумње помишљало на крајњи случај, кад би спор између краља оца и краљице матере доиста постао незгодан по мир, ред и углед земље. Скупштина ће међутим без сумње одредити одношаје краља оца и краљице матере према краљу, а то мора учинити, кад се они сами не могу између себе сложити. И тек кад једна страна, или обе стране не би на то пристале, него би и даље водили спор, који би земљи шкодио, онда би тек настала потреба, да се према оној страни, која неће да води рачун о интересима земље, или баш и према обим странама употребе мере, које ће опасност и незгоду отклонити са Србије. Но без сумње ће обе стране оставити скупштини да реши спор, које саме нису у стању решити. За сад је то право и у интересу земље, другог згодног излаза и нема. х.

Насеобине у Босни.

Магдебуршке новине имају ове податке о немачким колонијама у Босни:

„Прва немачка села горњи и доњи Виндхорст недалеко од Бањалуке, основана су још 1879. године; куће, гостионице и пољопривредне зграде, подигнуте су од тврдог материјала. Баштованцинице иза сваке куће уређене су. Пре десет година продавао се плуг земље у тој околини 40 форината, а сада му је цена 200 ф. У оба места имају цркве са дрвеним звонарама, има и једна школа у којој се немачким језиком предаје. Насељеници у та два места већином су чак из Хановера и Брауншвајга; сви су Католици. Има их свега 800 душа. Ових последњих година дошло је из Немачке прилично сиромашних радника; они надничe и зарађују тако, да се надају да ће земље моћи купити. Они сви један другог потпомажу.

У равници маглајској, коју су назвали Рудолфовом долином, населило се 130 фамилија, а непрестано их све више придолази. То су све имућни немачки сељаци. Осим праве ту је из католичког фонда подигнут и један манастир. Обучавање у школи поверено је калуђерицама тога манастира. Мање немачке насеобине постоје још око Маглаја и Бањалуке. У планини Козари узео је неки подузимач велике шуме, и довео је Немце да секу шуму и праве дуге. Њих има толико да се могу рачунати као нека насеобина; они заслужују леп новац.

Код Доберлина на Уни купили су немачки досељеници 1879. год. од Рустан-бега велики део земље. Онда су Мухамедовци мислили да ће им се све земље отети и Хришћанима дати, за то су јевтино продавали, сад их више не продају, него под закуп дају. Немци гајe многу стоку и сеју кукуруз. Код Костајнице један Немац из Швајца, купио је велико имање; код Градачца купио је један капетан велики део неграђене земље и населио Немце из Унгарије. Осим тога има по Босни појединих немачких земљодржаца око којих се други Немци прикупљају, тако да ће временом то свако место постати немачка општина.

Од свију колонија у Босни најбоље напредује Франц Јосипово поље, код Бељине; ту су се 1886. год. населили Немци из панчевачке околине. Купили су 300 јутара земље и поделили, и одмах почели лепе куће зидати. Сад имају 600 јутара земље а 900 јутара узели су под закупу. Имају међу собом мајсторе и занате за све своје потребе. Отворили су немачку школу у којој има 200 ђака. Почем је ова земља око Бељине врло плодна, то се сваке године досељавају породице из разних предела. У Херцеговини нема још ни једне туђе колоније; била је једна на граници херцеговачкој на Ибар планини, па су се сви одатле вратили у свој завичај у Тирол.“

Јубилеј српског историка.

Павта Срећковић, професор велике школе славио је прошле недеље тридесету годину своје професорске службе. За време ових тридесет година г. Срећковић је неуморно радио на познавању српске историје, и својим радом изашао на глас као историк и књижевник.

„Народни Дневник“ доноси том приликом овај животопис г. Срећковића.

„Г. Срећковић је рођен у новембру године 1834. у селу Великим Крчмарима у окр. крагујевачком, од оца Славка Срећковића и мајке Марије. Отац његов Славко на молбу жене му Марије, која је волела да јој син буде учен, отвори у свом селу школу и дозове за учитеља Павла Вуловића. Пошто научи оно што је и Павле знао отац пошље Панту у село Драчу, где код онда чувеног учитеља Стевана Поповића доврши основну школу.

По наваљивању жене пошље Славко Панту у Београд, где се он упише у богословију, у којој остане две године. Митрополит Петар изабере у те време пет најбољих ђака из богословије, и пошље их у Кијево у семинарију. Међу њима био је и Срећковић. У семинарији је слушао класичке језике, па онда буде преведен у духовну академију због одличног успеха у наукама. У академији се учило 4 године, у прве две светске, а у друге две године богословске науке. Пошто сврши прве две године академије, Срећковић се нешто посвађа са професорима, иступи из академије и, изузимањем познатог Србина Резнића, буде му дозвољено да се упише на универзитет.

На универзитету почне слушати историско-филолошки факултет, где је највише обратио пажњу историји и споменицима историским. Универзитет је свршио год. 1859. За време свога учења написао је расправу: „Колико су освојења Турска у Европи утицала, на развиће ренесанса на западу и на успехе Аутерове?“ Ова му је расправа донела учени степен, коју добија онај, који одлично сврши универзитет.

Међу радовима, које је Срећковић написао још као студент универзитета најбољи му је „Слобода у горама,“ који је печатан у онда врло чувеном часопису „Руски весник,“ кога је издавао Катков. Овом је расправом расветљено значење хајдуштва у Србији.

Док је био ђак, одликовао се Срећковић великом марљивошћу и љубављу за читањем, што му је требало познанства у тамошњем племству.

По свршетку универзитета врати се у Србију, где на данашњи дан 1859. године буде постављен за професора опште и српске историје у тадашњем лицеју.

Тешкоће, на које је г. Срећковић у први мах наилазио, у својим предавањима због тога, што до онда на српској историји није нико озбиљније радио, као и не мање ни једне историје на српском језику, учинили су, те је он морао радити неуморно, како би што више унео светлости у српску историју, а својим ученицима омилити предавања. Он је први почео предавати историју споменика и социјологије, изнев у својим првим предавањима своје погледе и назоре, који служе као вратеријум за срећивање историје. Нарочито су му од интереса разматрања о друштву као целини и дужностима, које оно има према човеку као појединцу и човек према друштву. Оригинална су му разлагања о великим људима, који су „свесне коловође људског напретка у свима гранама људске радње.“

Год. 1862. изведе и Срећковића на политичку позорницу. Те године уређивао је три месеца тадашње „Трговачке Новине“. Ове и оне године издао је прву свеску своје опште историје под насловом „Источни народи.“ Писао је много историске и публистичке чланке по разним листовима српским и руским.

Његова је заслуга што је год. 1874. одвојена катедра опште историје од катедре историје српске. Г. Срећковић је био и владин посланик, па је у скупштини са покојним Митом Јовановићем одбранио оно место у грађ. пост., где се вели, да се земљоделцу не може продати за дуг пет дана орања земље. Својим чланцима у новосадском „Дневнику“ против батина у средњим школама учинио је, те је кнез Михаило и укинуо батине.

У својој струци писао је много. Многобројни његови радови о разним питањима из српске историје дају нам доказа о неуморном раду г. Срећковића на познавању историје српског народа.

Најзнаменитије му је дело целокупна историја Срба, од које су изашла два тома: жупанско доба и историја до год. 1367. Ово је дело израђено према најбољим изворима и може служити свакоме као богата историска грађа.

Кроз све списе г. Срећковића провејава најбољи патриотизам и тежња, да се поново успостави негдашња велика српска држава, и да српско име и племе у свету задобије поштовања, али да живи својим самосталним животом.

Г. Срећковић је члан више научних друштава, а за услуге учињене отаџбини, одликован је са више одличија.“

Вести из места и са стране.

Проневерио 600 фор. Пишу нам из Врдника ово: „Ви као и да не знате, да је љубимац Богуновићев, каплар Тоша Бранковић, и по други пут са начелничке столице свргнут, и то услед најблажије осуде кр. кот. суда у Иригу, којом беше осуђен на десет дана затвора, због јавнога и рукотворнога насиља на пароха Моловића. При предаји општ. благајне, тај ретки и савестни начелник Богуновићев, као што му од Богуновића издана сведочба гласи, није могао ни рачуна на своту од 600 фор. потрошарине показати, а још мање новац положити. 3. (15.) октобра одржаће се расправа код кр. кот. суда у Иригу гледе поменуте проневере, где ће се дознати право стање ствари, и ми се надамо, да ће, како кр. кот.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Индустријско-трговачка анкета у Будимпешти.

У своје време јавили смо, да је министар Барош разаслао свима трговачко-обртничким коморама нека питања на претрес, ставив у изглед, да ће згодном приликом сазвати анкету од изасланика споменутих комора, где би се онда иста питања заједнички претресла. Та је анкета била сада у суботу и недељу. Конференцијама председавао министар Барош, а заступљене су биле све коморе, па и загребачка и осечка.

Пошто је министар поздравио скуп, прешло се одмах на дневни ред.

Прво је питање било: Треба ли реформисати трговачко-обртничке коморе или не треба; ако их треба реформисати, како и у ком правцу.

Барон Фр. Кохмајстер (председник будимпештанске трг. обрт. коморе) вели, да се VI. зак. чл. од 1868. год. о трговачко-обртничким коморама у главном показао као добар; он је за неке мале промене, али сам закон да остан непромењен. Автономија трг. обрт. комора мора остати; то је основа за опстанак им. Ев. Дајл (тајник кашавске трг. обрт. коморе) вели, да је основа, на којој почивају тргов.-обрт. коморе добра. Што оне нису до сада показале никаква успеха, узрок је што је влада врло мало обраћала на њих своју пажњу. Он је за то, да се автономија и самосталност трг. обрт. комора одржи. У том смислу говори и изасланик колошварске трг. обрт. коморе Д. Сигмунд. И Милан Крешић, тајник загребачке трг. обрт. коморе, говори за автономију. Ш. Мудроњ предлаже да се установи средишњи орган. Тај би орган имао да води бригу о коморама, али и о другим обртничким установама, а нарочито о трговачким музејима, обртничкој настави и др. Ев. Гал је против тога. То би значило, да се коморама преко средишњег органа даде неко право надзора н. пр. над занатлијским задругама, али онда би им се морала дати и нека егзекутивна власт, а чим би то било, значило би основ коморама изменути И Ев. Дајл је против предлога Ш. Мудроња. Карл Рат мисли да предговорници нису схватили предлог Мудроњијев. Он мисли, да Мудроњи својим предлогом хоће, да се министру трговине даде као неки средишњи савет, у ком би трг. обрт. коморе биле заступљене, па би онда такође било могућно и једнолично управљање многим обртничким установама, као индуст. музејом, обртничком наставом и трговачким музејом. Ал. Страсер (тајник темишварске трговачко-обрт. коморе) противан је Мудроњијеву предлогу. Предлогом тим иде се за тим, да се створи виша инстанција, а он је да коморе директно министру трговине и на даље остану потчињене. Ев. Зичи је за Мудроњијев предлог. Дерфлер и Мишколци су против тог предлога.

За тим се говорило о појединостима. Барон Кохмајстер је зато, да се §. 3. споменутога закона допуни, и то у смислу, да влада ни једну законску основу, која се тиче трговине и занатлијства, не износи пред сабор пре, док не саслуша мишљење комора. Исто тако треба и муниципије у наређењима, која се тичу трговине и занатлијства, да саслушају најпре коморе. Ст. Радван је за то, да се коморама даде право, да у муниципалним управним одрима буду са појединим својим заступником заступљене. Ал. Страсер предлаже, да државни као и жупанијски па онда и општински заводи, као и друштва и задруге на жељу комора имају овима да дају разјашњења као и нужне податке да им саопштавају. Д. Сигмунд предлаже да се поименце наведу власти и заводи, које би то морале чинити. Ев. Гал је да се простор, које поједине коморе заузимају, законом означи, па онда да се на простору, што га сада заузима будимпештанска комора подигне још једна а и две коморе, са седиштем у Сегедину, односно у Најсолу, пошто је тај простор и сувише велики, Герхарт Лазар је да се број чланова комора увећа. Е. Дајл предлаже, да се заведе, да коморе најдаље за три месеца, пошто истекне година, своје извештаје о своме раду министарству морају поднесу, а сваке пете године детаљисане статистичке податке. Милан Крешић подупире тај предлог.

Ал. Страсер предлаже да се измени §. 5., а то је, да се путни трошкови имају члановима са стране надокнадити. Предлог се усваја.

К. Рат је да се задржи досадањи начин избора коморских чланова. Е. Гал предлаже, да се чланови бирају па 6 а не као до сада на 5 година. Изборима не треба да руководе муниципије. Комора сама нека чланове пописује, а избори нека се обављају у присуству владиних изасланика. Крешић предлаже да се избори обављају писмено. Не усваја се.

На питање министра Бароша анкета решава, да се пристојбе коморске не смањују.

Други дан претресало се питање: шта би требало даље радити, да се у нас подигне и унапреди обртничка и фабричка производња, да се заведу поједине индустрије и у опште, да се обртничка и фабричка радиност постави на шири основ.

При претресању овога питања пала је многа крупна реч и многа горка истина по људе, који ведре и облаче код нас, те ћемо о томе други пут засебно коју рећи.

Нешто о трговачким приликама у Новоме Саду.

У броју од недеље саопштили смо неке податке из прорачуна вароши Новога Сада за годину 1889. Нарочито смо иставили ове податке:

Приходи од варошких земаља за 1889. узети у предрачун са 60 000 фор., за 1890. 64.000 фор., више за 4000 ф. за идућу годину.

Од закупа точења вина и ракије за 1889. узето је у предрачун 37.440 фор., за 1890. год. 35.000 фор., мање за 2440 ф. за идућу годину.

Од закупа калдрме за 1889. год. 15 250 фор. узето у предрачун, за 1890. год. 11.250 фор., мање за 3000 фор. за идућу годину.

Од закупа варошких вашара за 1889. год. 1200 фор., за 1890. год. 120 фор.

Из ових података види се, да потребе варошке постепено расту. Тако исто расту и приходи од реалитета, али приходи од регалија опадају. То је доказ, да је довоз у нашу варош знатно ослабео. Ако ћемо да тражимо узрока том опадању довоза, морамо се сетити времена, кад су житари наши безобзирно поступали при куповању ране са продавцима на велику штету ове вароши, због чега се свет одбио од нас, те су услед тога многе околне пијаце напредовале, а наша је опала. И ако је у том погледу много што шта измењено на боље, ал још није прави правац узет, већ се још увек половне мере употребљују. Многима је од грађанства познато, да постоји пијачарски штатут, по ком се не би смела на капијама куповати храна, већ би сваки продавац морао храну своју на пијацу довести и пре 8 сати не би је могао ни један трговац купити. Наравно, да се при грађењу тог штатута имала прво сиротиња на уму: док она своју потребу не би свабдела, трговци не би могли куповати; а друго да се цене учврсте међутим, како би сви продавци једнаку робу по једнакој цени продавати могли. Овако задржавају трговци, управо „бештелтери“, продајна на капији једног по једног, па како од ког могу да купе храну. Од једног купе жито по 6 ф. 80 н., а од другог тако исто жито по 6 ф. 50 н. Узјогуви ли се продавац, па неће да робу прода на капији, на пијаци после 9—10 сати не нађе ни једног трговца, а ако се који баш и затече, он нуди још јефтиније од оних на капији, јер то је тако већ удешено, а продавцу онда ништа друго не остаје, већ да чека до сутра дан, да изађе на пијацу рано ујутру. Овај опет што прода на капији робу, добије цедуљу колико је продао, па онда иде по вароши тражећи Петра или Павла, да му плати, те често чека тамо по сат-два, док му се његова врвава зарада не исплати.

Питање је, зашто се тај пијачарски штатут не уведе у живот. Просто за то, што сви житари имају на капијама своје магазине, па да не би морали нове у вароши градити, настојају свакојаке разлоге за садашње стање. Но ако то иде привремено појединима у корист, општа трговина, па и сам варошки приход има отуд големе штете, а том је најбољи доказ варошки предрачун. Некад је доносио закуп калдрме преко 20.000 фор. годишње, по год. 1880. дошла је калдрма на 14.000 фор., а године 1883. спала је већ на 10.000 фор., те је на томе остало све до 1888. год., кад је такса скоро за 50% повишена била. Онда је скочио приход на 15.000 фор., а сад га свет видимо, да је за 1890. годину спао на 11.250 фор. Мислило се, да ће приход стално остати на овој висини, која је у први мах постигнута, ал ево он и поред повишења опада, а опадаће и даље, што год се таксе буду на више дизале. Ако нам је стало до напретка наших грађана, наше трговине, и још већма до повишења варошких прихода, онда би требало порадити на том, да се наша пијаца стално уреди.

Не мање и варошки кантарени, што су дати под закуп, доста сметају напретку довоза. Закупник на основу свог права од тражи сваког, ко носи робу на пијацу своју таксу. Узмимо овај случај: човек са села довезе 50 џакова ране. Он има добар кантар и разумева се у њему, па пошто сваки човек себи више верује него иком другом, то он измери своју робу код куће на свом кантару; кад прође поред варошког кантара њега задрже, да му се рана премери. Но пошто њега мрзи да без узрока и икакве нужде скида и пење 50 џакова с кола на кантар и оданде опет на кола, мора да плати просто само пристојбу од 50 новч. па улази у варош и без мерења. А јели такав поступак користан по увоз? Држимо да није. Кантареви треба да постоје за оне странке, које их требају, зли не и за оне, којима нису нужни.

Одржавање реда спада у делокруг полиције. А за унапређење трговине позвани су са свим други људи. За то треба стручњака људи, који ће умети опазити сваку ману, који ће испитати све узроке од куд мане потичу, па према томе употребити онака средства, која ће зло брзо уклонити.

Пре свега треба да се уведе у живот пијачарски штатут, а да се он може са што већом строгошћу изводити, нужно би било, да се на житној пијаци установи канцеларија, којој би био управитељ пијаце шеф и ту онда да се решавају пијачарски спорови. Но да се омогући извођење тог штатута у свима појединостима његовим, требало би пружити прилике трговцима, како да дођу до згодних магазина.

Варош ако хоће да повиси своје приходе онда мора и улагати.

Још морамо споменути вашаре. Из предрачуна види се, како и та грана прихода опада, а то је због тога, што су сад вашари врло чести, те су се некако већ преживили. Наиме наши новосадски вашари и нису за робу погодни, већ понајвише за марву. С тога можда би наша варошка управа боље учинила, кад би два вашара уклонила, па на њиово место установила марвену пијацу, која би се од 1. новембра до 1. априла сваке недеље једанпут недељно држала. Таке су пијаце често много живље од рђавог вашара. Околина наша учествовала би преко целе зиме на нашој марвеној пијаци. Има да често нужда нагони човека, да прода своје живинче, па пошто нема вашара, нема прилике, ил ако и има где у околини вашар, ти су вашари редовно гори од наше пијаце, па многи неће већ с тога да иде тамо, што унапред зна, да неће моћи продати или купити што му треба, па да не би себи излишна трошка правио, он остаје код куће. * *

Извештај

о велико-кикиндској нижој општинској школи за занатлијске шегрте за школску годину 1888—89.

Из извештаја управе ове школе вадимо ова места.

„Са радошћу лећамо се пера да п. п. публици рачуна дадемо о годишњем раду своме. Посао овај овога пута, у толико нам је пријатнији, што мирном савешћу рећи можемо, да нам питомци, и онако још млађаног завода нам, из године у годину, све то боље свађају задатак свој, да у доба ово, у просвети застати не смеду, у доба, где је комуникација тако проста и лака, тако, да је то сад врло лак посао, да се у сопственом интересу, врло лако десити може, да са таким личностима у додир дођу, са којима би, баш са образованости своје, у берићетни односај доспети могли. Имајући ове прилике пред очима, попаштили су се ученици школе ове, те су се надтицали, који ће их у наукама бољи и бољи бити, и с радошћу констатујемо, да је учитељском телу годило, гледајући, како су о испитима школским од п. п. одбора изаслани председници испитне комисије, са прецизним и одрешеним одговорима скоро сваког појединога шегрта и односно ученика нам, потпуно задовољни били и задовољство своје изражавали; исто тако са задовољством забележило је учитељско тело и ту околност, како је п. п. публика о изложби цртежа и радова шегртских о овом ласкаво се изражавала; пошто смо о томе коју рекли, како су ученици нам двогубим задацима својима уопште одговорили, то ћемо сад да пређемо и на поједине моменте, што су се у течају минуле године школске у школи догодили.

Уписивања обавила су се по закључку одбора дотичнога 29. и 30 септембра и 2. и 5. октобра и то с тога тако доцне, што се у месту нам болест: шарлах, појавила.

Настава је отпочета 7. октобра, кад су дотични ученици у разреде подељени и кад су им школска и дисциплинарна правила прочитана и контролске књижице раздате, те је по том настава, ван празника рођења и васкрснућа Господња, тако и недељних дана, кад су у месту нам годишњи вашари, и т. д. непрекидно до 13. јуна о. г. текла.

Настављало се уторником и петком од 5 до 7 и односно до 8 сахата и недељом од 2 до 5 сахати по подне.

Разреда је било као предпрошле године школске 7 и то: у мађарском одељењу: један припремни и I., II., и III-ћи а у српском одељењу I., II. и III-ћи разред.

Наставни језик у мађарском одељењу био је мађарски, а немачки као спомоћни; а у српском српски, ал се и мађарски језик, као редовни предмет предавао.

Настављало се по наставном плану, што га је високо крал. угарско министарство богочасти и јавне наставе, са интиматом својим од године 1884. бр 27496. издало.

За успех у наукама може се рећи, да је у опште добар био, кад се т. ј. изузме она неколицина шегрта, што је не својом већ кривицом мајстора својих тако често наставу пренебрегла, да никако не могоше у науци корачати са онима, који су уредно наставу похађали; — исто се тако морају о они изузети, који су се са мајстори своји договорили, па се тек пре измака школске године у школу уписаше, те се по себи разуме, да се од оваких ученика и није могао добар успех очекивати.

Са похођањем школе у опште можемо се задовољити, јер као што мало час рекосмо, дотични мајстори су — са малим изузетком — око тога настојавали, да им шегрти на одређено време у школи буду. Овде не можемо пропустити, а да негодовању своме израза не дадемо, и то просто с тога, што је било и таких занатлија (мајстора), који су под разним изговорима скоро по по године дана шегрте своје од школе задржали, не помишљајући, да су тиме шегрту своме голему штету нанели, који би, — по даровитости својој — да су наставу уредно похађали, много што-шта лепог и корисног научили.

Што се запта школскога тиче, били смо — са изузетком два шегрта, код којих је ваљало строжије мере употребити — потпуно задовољни, јер се опажало, да су ученици, према учитељима својима, као што им то већ и сама дужност налаже, свакад послушни и да их и поштују.

Оних међусобних ината на улицама, што су код шегрта-ученика нам пређашњих година, тако рећи на дневном реду били, већ нема, тако, да се надамо, да ћемо од сада и у овом погледу сасвим задовољни бити.

Здравствено стање тако је поспешно било, да не само што није било ни једнога смртнога случаја, него ни озбиљнија болест се није показала ни на једном шегрту-ученику нам.

О закључним испитима. — Закључни или тобозвани велики испити, обављени су, услед закључка одборског, у оба одељења школе ове, у свима разредима њевима, дана, 13. јуна, којима је присутан био и г. Криштоф Телечки, председник одбора за школе занатлијских шегрта, који је, по обављеном испиту, међу најбоље ученике поделио 15 ком. сребрних двадесетака, што их је од управитеља велике парне млине овдашње у ту цел добио, и тиме их на још већу вредноћу и добро владање подстакао.

Из статистичког прегледа ученика вадимо ове податке. Ученика је по броју било: У припремном разреду мађарском уписано 34, ослободило се 3, изостало 3, на крају школске године 28, свега 34; у I. разреду мађарском уписано 96, ослободило се 7, изостало 3, на крају школске године 86, свега 96; у I. разреду српском уписано 41, ослободило се 1, изостало 6, на крају школске године 34, свега 41; у II. разреду мађарском уписано 41, ослободило се 7, на крају школске године 34, свега 41; у II. разреду српском уписано 25, ослободило се 2, на крају школске године 23, свега 25; у III. разреду мађарском уписано 13, ослободило се 3, на крају школске године 10, свега 13; у III. разреду српском уписано 12, ослободило се 1, на крају школске године 11, свега 12.

По језику у припремном разреду мађарском Мађара 10, Немаца 24, свега 34; у I. разреду мађарском Мађара 24, Немаца 71, Влаха 1, свега 96; у I. разреду српском Срба 41, свега 41; у II. разреду мађарском Мађара 13, Немаца 28, свега 41; у II. разреду српском Срба 24, Влаха 1, свега 25; у III. разреду мађарском Мађара 6, Немаца 7, свега 13; у III. разреду српском Срба 12, свега 12.

По занату било је свега: дрводеља 4, столара 17, лимара 5, колара 7, бербера 30, чизмара 24, ципелара 29, посластичар 1, бојадисара 1, чешљара 1, чарапар 1, кобасичара 1, шеширџија 4, бачвара 4, [illegible] 2, четкара 7, џамара 1, ковача 7, зидара 19, књиговезаца 1, ужара 5, бравара 12, касапа 8, колачара 1, штампара 11, седлара 1, сајџија 1, папуџија 4, пекара 1, кројача 32, сапунџија 1, сарача 3, сликара 2, ситара 1, кабаничара 3, ћурчија 2, варга (табака) 3.

Значајно је, да је по занату Срба шегрта берберских највише било, па онда кројачких, чизмарских, ципеларских, и т. д. а сразмерно најмање лимарских, столарских и т. д.“

Вести из трговачко-занатлијског света.

Страјковање кројачких радника у Загребу. Радници Франјице Башића и Петра Вимпулшека предали су својим послодавцима 12. о. м. свој новоизрађени ценик, у ком захтевају, да се онима, који на комад раде, повиси плаћа за 10 н. до 2 ф. а који су плаћени недељно, да им се уреди трајање радног времена и одштета радње преко времена. Ни један од поменутих послодаваца није пра-

веднима и умереним захтевима радника одговорио, с тога су радници посао обуставили.

Збор трговачко занатлијске омладине. У Нишкој „Слободи“ читамо овај извештај са збора трг. занатлијске омладине: „Збор трговачко занатлијске омладине, који је одржан у недељу 17. о. м. у кавани код „Српске Круне“ у 4 сата по подне, отворио је г. Јеремија Радивојчевић трговац, као један од сазивача, позвавши сакупљене да изаберу себи председника и деловођу. Збор изабра говорника за председника, а за деловођу г. Петра Аћимовића дуванџију. У одбор за састављање правила за удружење омладине изабрани су: Василије Стефановић трговац, Ђока Славковић трговац, Јеремија Радивојчевић трговац, Јоца Јовановић апотекар, Вељa Радовановић трг. помоћник, Јован Гуелмини фотограф, Коста Јанковић благајник штедион., Светислав Нешић трг. помоћник, Никола Марковић књиговођа штед. окр., Никола Јовановић трговац, Живко Стојиљковић трг., Сотир Балтезовић трг., Горча Стојиљковић обућар, Петар Васиљевић трговац, Јован Богосављевић шеф. магац. железн. — По том узима реч г. Н. Марковић, изјавивши да је истина са симпатијом према овој ствари али само као прост новинарски извештач дошао, но пошто је чуо да је у одбор изабрат, то има права а сматра и за дужност, да нешто о смеру овога састанка проговори. Српска трговина и занати јако су заостали; то доказује сам осећај, да им послови лоше иду. Тешке прилике наших трговаца и занатлија отештале су уске границе, у којима се те наше струке крећу и у најновије доба врло јако западна индустрија, која нам је железницом у кућу ушла. Наша та два привредна реда раде и муче се много, али они не располажу са великим капиталом и већим знањем, и то требају себи да прибаве, па да се одржавају и напредују. Народна пословица, која каже „боље је умети, него имати,“ даје првенство знању и са правом наша омладина ваља да тежи бољем знању у струци, да би избегла овако зло, у којем су данас наши занати и трговине. Ваља накнадити оно, што се пропустило да се у школи научи, а то ће се пре и боље постићи удружењем свију, него сваки за себе. За то узајамно учење и обавештење, за унапређење и у физичком и у умном погледу овака су удружења најподеснија. То је показало искуство других и пре нас. Овој тежњи за напретком послужиће омладини особито владина наредба, да се недеље и празници светкују као што и црква наређује; а то време омладина може и треба на своје даље изображење да употреби. Живела омладина, која промишља о својој будућности и хоће напреднија да буде од својих очева. Само нека буде уздржљива у том свом предузећу и нека се круг тако свесних незвних чланова множи тако, да једном обухвати све њене стручнаке у месту. Данас се тек ради на стварању правила за то корисно удружење, али главни посао тек ће настати после тога, па с тога нека буде интересовање омладине од сад све живље. — За овим на председников позив збор изабра за оверовљаче записника три присутна члана и по том се збор растаде уз напомену председникову, да ће одбор свој посао што пре свршити и тада скупштину сазвати, која треба да је још боље посећена, пошто су штатути основ и правац целом раду, па требају што потпунији да испадну. Честитамо омладини на новом кораку а трговци и занатлије, који се за ствар заузеше и не пожалише труда да на сам збор дођу и омладину помогну и упуте, заслужују сваку хвалу. Множили се таки пријатељи свога подмлатка! Као што смо извештени изабрани привремени одбор састаје се већ у четвртак 21. о. м. на посао.“

Заштита домаћих заната у Румунији. О изменама у самосталној (аутономној) румунској тарифи, доносе бечке новине „трговачког музеја“ ову белешку: „По саслушању усмених изјава изасланика трговин. коморе букурештанске и по увиђају закључака разних румунских комора решио је посланички одбор — одсек румунске скупштине, као што „Curierul Financiar“ јавља — да прихвати законски предлог мин. финанције уз неколико начелних измена и то: Једини члан. Чланови тарифе, бр. 278, 290, 316, 327 царинске тарифе мењају се као што следује: 1) Т. бр. 278 а) Обуће свију врста, од коже, или чоје свију врста, са свим готове или само приређене (zugeschnitten) са изузетком означеним у Т. бр. 279 рачунаће се 100 кгр. 150 динара. 2) Т. бр. 278 в) просте обуће, готове или полуизрађене, од „луфт“ — коже, карирате, са борама, глатке, од „товала“ (boiteung) са борама карирате или глатке, од марокина и шпалт-коже 100 кгр. = 400 дин. 3) Т. бр. 290. Вунена ткива у тежини од 500 до 700 грама по квадратном метру од 100 кгр. до 100 дин. 4) Т. бр. 316. а) Памучна ткива, бела или у једној боји, било којим начином, но само после ткања бојена, апретирана (глачана) или не, фасорината или не фасон. са изузетком лаког ткива и „памучног самота“: 100 кгр. 85 дин. 5) Т. бр. 316 в.) Памучна ткива „звана „поркер“ (barchent) 100 кгр. 70 дин. 6) Т. бр. 317 а.) Ткива од бојадисаног предива једно — или више бојна, штампана, 100 кгр. 100 дин. 7) Т. бр: 317 в) Памучн. ткива, звана „калмук“ 100 килограма = 80 динара. Бројеви сами за се јасно говоре, те да се увиди, — и камо тежи рум. скупштински одбор са овако радикалним ограничењем за увоз оних производа, који се у земљи производе.“

Трговина.

= **Нови Сад** 26. септембра (8. октобра.) Након кишовитог и променљивог времена, настало је лепо ведро и сунчано време. Пољска овојесења радња се продужује; кукурузна берба се клони крају; кукурузишта се под шеницу ору. У нашој околини је кукуруз добру бербу издао, а каквоћа је изврсна.

Са наше житне пијаце немамо никакве промене јавити. Довоз је са раном незнатан; цене су сваком зрну се досадање одржале без икакве промене.

Радња са производима је још једнако слаба, са стране је купаца врло мало.

На пијацама свињској и месарској је настао застој са прометом; цене су угојеним свињама ниже; јаганци са ниском ценом слабо пролазе.

За овај мах је у опште наша варош слабо посећена са стране те је по трговинама и занатима врло слабога промета.

Што се дотера на пијацу нашу плаћа се по цени овој: Шеница новосадска, шајкашка и сремска 7 ф. 80 н. — 7 ф. 90 н. Наполица 7 ф. Јечам 5 ф. — Зоб 6 ф. 20 н. Кукуруз стари 4 ф. 60 н., нов неокрљен кукуруз 2 ф. — 2 ф. 20 н. Све од 100 клгр.

Пасуљ бели крупан 8 ф., — пасуљица 8 ф. 50 н., жути 7 ф. 50 н. Кромпир 1 ф. 80 н. — 2 фор. 20 н.. постављен на Саву у Митровици 4 ф. Лук црни 1 ф. 50 н., од 100 кгр. Купус 1 ф. 50 н., од 100 главица.

Маст свињска на више 59 ф. — 60 ф., на мање 62 ф. — 64 ф. Сланина 60 ф. — 62 ф., тешка пушена 64 ф. — 66 ф., од 100 кгр.

Угојени свињи 40—44 н., од кгр. Теоци 10 ф., од пара.

*

У **Будимпешти** 24. септембра (6. октобра.) Производи. Вуна. Са вунског вашара у Лондону одржаног стижу извештаји о врло чврстој намери у послу са вуном. На овдашњој пијаци је продано 1100 м. ц. по досадањој цени. Плаћана фина роба прве стирже 100 ф. — 106 ф., чиста роба спахијска чесљаница 84 ф. — 85 ф., средња 78 ф. — 82 ф., планинска друге стиже 78 ф. летња планинска 73 ф. — 74 ф., лошија летња 51 ф. — 52 ф., хвешка летња чиста 65 ф. 66 ф., обична цигаја 47 ф. до 48 ф. Све од 100 кгр.

Коже сирове. Продано је воловских и кравијих кожа преко 2000 ком. Плаћане суве кравије 64 ф. до 70 ф., питлинци 68 ф. — 74 ф., воловске 70 ф. до 72 ф., кнајнови 95 ф. — 110 ф., од 100 клгр. Коњине лаке 7 ф. 50 — 8 ф., тешке 8 ф. 75 до 9 ф. 50 н., од пара. Телеће без главе 185 ф. до 210 ф., од 100 кгр.

Спирит без промене и са прометом и са ценама. Плаћан прост без порезе 13 ф. 50—75 н., рафиниран и порезан 50 ф. 50—75 н.

*

У **Будимпешти** 25. септембра (7. октобра.) На житној берзи шенице је обилно нуђено, воља за куповање живахна, намера пријатна, покрај дневног промета од 40.000 м. ц. цена са $2\frac{1}{2}$—5 новч. повишена. Плаћана шеница потиска 80. 8 ф. 85 н. 79.5 8 ф. 80 н. 79. 8 ф. 75 н. 78. 8 ф. 75 н. 77. 8 ф. 75 н. 75. 8 ф. 50 н. Пештанска 80.5 8 ф. 85 н., 78.5 8 ф. 70 н. Врбашка 3000 м. ц. 74 5 8 ф. 70 н. Бајска 2000 74.6 8 ф. 32 и по н. Подунавска 76.3 8 ф. 40 н. Са горње Тисе 78. 8 ф. 45 н. Сремска 79. 8 ф. 2 и по н. Сивачка 1850 м. ц. 75. 8 ф. 50 н. Српска 200 м. ц. 77.5 7 ф. 45 н. Бачка 45. 8 ф. 50 н. Шеница из магазина стара 79.6 8 ф. 85 н., 77.4 8 ф. 20 н. Бачка 78. 8 ф. 60 н. Све на три месеца.

Термини: Шеница за пролеће 8 ф. 97—98 н., за јесен шеница 8 ф. 42—43 н. Кукуруз за мај-јуни 1890. г. 5 ф. 35—37 н. Зоб за пролеће 7 ф. 26 до 28 н., за јесен зоб 6 ф. 97—99 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 26. септембра.

4% угарска златна рента — — —	100·75
5% „ папирна „ — — —	95·35
Дукати — — — — — —	5·67
Наполеондори (20 франака) — — —	9·48
Немачке брж. марке — — — —	58.45

Најновије вести.

— Руска и француска штампа мал те не без изнимке стоји на страни бивше краљице Наталије. Није им криво, што краљица мати неће моћи бити стално уз сина, али нападају то, што од ње тражи краљ отац да мора ићи из Србије ако хоће да виђа краља од времена на време. — Ове смо разлоге и ми навели у уводном чланку „Заставе“ чим нам посташе познати услови, које поставља краљ отац краљици матери.

— Јављају из Париза: Буланжисте су јако задовољне, што су при накнадним изборима у 15 срезова Париза продрли. Деруле бивши председник патријотске лиге изјавио је, да буланжисте неће градити шкандале и коморе, али ће настојати свим средствима, да се уважи избор Буланжеров.

— Из Загреба јављају, да су и Валушниг и Урпани иступили из клуба „странке права.“

— Из Берлина јављају, да цар руски стиже сада у петак у вече тамо.

— Из Париза јављају да се француски министар унутрашњих послова жалио руској влади, што руска штампа пише у прилог буланжистама а против француске владе. Услед тога је руска влада забранила штампи, да пише против француске владе. — У колико је ова вест истинита, мораће се тек видети.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска“ расписује из фонда **Јована пл. Паке В. С. Миклушког**, за год. 1890. ове награде и тражи да се за њих напишу:

I. Ова дела:

1. Роман, драма или шаљива игра, приповетка или новела из српског живота. — Награда од 50 до 500 фор. — Рок Петров-дан 1890.

2. Књига за народ о заразљивим болестима. — Награда од 100 до 300 фор. — Рок Петров-дан 1890.

II. За саставке за „Летопис“:

1. Студија, монографија или расправа из српске историје.

2. Студија или расправа о бројном, привредном и просветном кретању српског народа.

3. Студија или расправа из српске књижевности.

4. Земљописна или етнографска расправа, или путописи о српским крајевима и земљама.

Награда је за сваку таку студију, расправу или монографију од 50 до 150 фор., према величини и вредности дела.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом, него ваља да метну на на делима својима какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмено запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дело своје на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свога награђеног дела, кад из штампе изађе, послати „Матици“ 25 комада.

Чланци и расправе за „Летопис“, као и награђене новеле и приповетке, штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу прештампати и посебице.

Према количини преосталог новца „Матица“ је вољна примати и по вредности награђивати и друга научна, популарно научна и забавна дела, саставке и чланке, остављајући писцима на вољу, да могу слободно бирати предмете.

Нарочито се напомиње, да је главна скупштина овластила књижевно одељење и одбор, да могу издати награде из фонда Навиног и оним чланцима и делима, која дођу и мимо расписане награде или која су већ стигла па се налазе на оцени и то у течају године и пре главне скупштине ако књижевно одељење и одбор пронађу да приспослани саставци заслужују награде.

Из главне скупштине „Матице Српске“, у Новом Саду 23. августа (4. септембра) 1889.

Председник „Матице Српске:“
А. Хаџић, с. р. секретар. — **Милош Димитријевић**, с. р. кр. саветник.

РАСПИС НАГРАДА.

„Матица Српска“ повишује из задужбине **Јована Остојића и жене му Терезије** за год. 1890. награду од 50 дуката на 100 дуката за дело: „О земљорадничким приликама којег већег краја, у ком наш народ живи“, с роком до 21. декембра 1890.

Уједно се напомиње да су их ове задужбине с роком до 31. декембра 1889. још из лањске скупштине расписане ове награде:

1. „Историја српске књижевности за школу.“ — Награда 100 дуката.

2. „Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас“. — Награда 100 дуката.

3. „Расправа о Буњевцима“ за „Летопис“. — Награда 100 дуката.

4. „Популарна естетика за одраслије Српкиње“. — Награда 50 дуката.

5. „Историја Текелијног завода и његов утицај на културу српског народа“. — Награда 50 дуката.

По одлуци скупштинској за прве три теме расписаће се на ново награда с роком до 31. декембра 1890., ако на њих не стигне ни једно дело до 31. декембра 1889.

Дела на расписане награде не могу писци шиљати под својим именом него ваља да метну на делима својима какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је с поља на самом делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди. Остала ће се писма спалити.

Рукописи се не враћају.

Награда се издаје тек онда кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о томе што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац не изда дело своје на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је дужан од свог награђеног дела, кад из штампе изађе, послати „Матици“ 25 комада.

Награђене расправе штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“ да их могу прештампати и посебице.

Из главне скупштине „Матице Српске“ у Новом Саду 23. августа (4. септембра) 1889.

Председник „Матице Српске:“
А. Хаџић, с. р. секретар. — **Милош Димитријевић**, с. р. кр. саветник.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда почевши од 8. (20.) марта 1889. до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у СЛАНКАМЕН-ТИТЕЛ: сваки дан у $5\frac{1}{2}$ сати после подне.

Из НОВОГА САДА за ПОТИСКЕ СТАНИЦЕ: сваки дан осим петком у $5\frac{1}{2}$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у $5\frac{1}{2}$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у $5\frac{1}{2}$ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМПЕШТУ: сваки дан у $10\frac{1}{2}$ сати пре подне.

У Новом Саду 8. (20.) марта 1889.

АГЕНЦИЈА.

Ред пловидбе

помесног пароброда „Нимфе“ почевши од 27. августа ове године.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:
Пре подне: 5, 6, 8, и $\frac{3}{4}$10 сахата.
После подне: $\frac{1}{2}$2, $\frac{1}{2}$3, 4 и $\frac{1}{2}$7 сах.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:
Пре подне: $\frac{1}{2}$6, 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 2, 3, 5 и 7 сахата.

☞ Недељом и свецем после подне не иде по тарифи, него по потреби.

Повратне карте имају вредност само за тај дан, за који су извађене.

Каменица, 27. августа 1889.

Подузетништво.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мутњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5 24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„	6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„	7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„	7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„	7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	8.25	—
260	Кисач	„		3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8 29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5·38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Од Будимпеште: сваког уторника и петка; Од Новог Сада: сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мутњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.45	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10 27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9 14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Од Београда: сваке среде и суботе; Од Субатице: сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

ОГЛАСИ.

Др. МИЛАН А. ЋИРИЋ
АДВОКАТ
У НОВОМ САДУ

отворио је своју

ПИСАРНИЦУ

на главној пијаци у кући г. **Г. Пресбургера**, пређе Шевића I. спрат **преко пута од великог суда**. 1—3

ГОСТИОНИЦА.

Сомборска српска читаоница издаје своју гостионицу, од 1. новембра т. г. на 3 године дана у аренду. Условија могу се видети код др. Стевана Кровића читаоничког адвоката. Рок пријаве је до 6. (18.) октобра 1889. год. Ваља се пријавити управи.

У Сомбору 22. септембра 1889.

Петар Бикар
управитељ.

2—2

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. — Одговорни уредник Јаша Томић. — Српска штампарија дра Светозара Милетића.